

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 9 september 2015*

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Förordning (EG) nr 44/2001 — Artiklarna 1.2 och 49 — Domstols behörighet och verkställighet av domar på privaträttens område — Områden som inte omfattas — Familjerätt — Förordning (EG) nr 2201/2003 — Artikel 47.1 — Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar i mål om föräldraansvar — Dom om umgängesrätt förenad med vite — Verkställighet av vitet”

I mål C-4/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Högsta domstolen (Finland) genom beslut av den 31 december 2013, som inkom till domstolen den 6 januari 2014, i målet

Christophe Bohez

mot

Ingrid Wiertz,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna S. Rodin, E. Levits, M. Berger (referent) och F. Biltgen,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 8 januari 2015,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Christophe Bohez, genom L. Koskenvuo, asianajaja,
- Finlands regering, genom H. Leppo, i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom L. Banciella Rodríguez-Miñón, i egenskap av ombud,
- Litauens regering, genom D. Kriauciūnas och R. Dzikovič, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: finska.

— Europeiska kommissionen, genom A.-M. Rouchaud-Joët och E. Paasivirta, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 16 april 2015 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1.2 och 49 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, s. 1) och av artikel 47.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Christophe Bohez och Ingrid Wiertz rörande verkställighet i Finland av ett vite som fastställts i en dom som meddelats av en belgisk domstol i syfte att säkerställa Christophe Bohez rätt till umgänge med sina barn.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning nr 44/2001

- 3 I artikel 1.1 och 1.2 i förordning nr 44/2001, om tillämpningsområdet för förordningen, föreskrivs följande:
 - ”1. Denna förordning är tillämplig på privaträttens område, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. ...
 2. Förordningen är inte tillämplig på
 - a) fysiska personers rättsliga status, rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga, makars förmögenhetsförhållanden, arv och testamente,
...”
- 4 I artikel 45.2 i förordningen, vilken införts i kapitel III som har rubriken ”Erkännande och verkställighet”, föreskrivs följande:

”Den utländska domen får aldrig omprövas i sak.”
- 5 I kapitel III i nämnda förordning återfinns även artikel 49, som föreskriver följande:

”En utländsk dom varigenom någon förpliktas att betala vite är verkställbar i den medlemsstat där verkställighet begärs endast om vitets belopp slutgiltigt har fastställts av domstol i ursprungsmedlemsstaten.”

Förordning nr 2201/2003

- 6 Förordning nr 2001/2003 har upphävt och ersatt rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn (EGT L 160, s. 19).
- 7 I skäl 2 i förordning nr 2201/2003 erinras om att principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden är en hörnsten i arbetet med att skapa ett verkligt rättsligt område och om att umgängesrätt, i detta hänseende, har identifierats som en prioriterad fråga.
- 8 I artikel 1 i förordningen anges förordningens tillämpningsområde på följande sätt:
- ”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om
- ...
- b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.
2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra
- a) vårdnad och umgänge,
- ...”
- 9 I artikel 26 i förordningen stadgas att ”[e]n dom får aldrig omprövas i sak”.
- 10 När det gäller verkställbarhetsförklaring av domar om umgänge, föreskrivs följande i artikel 28.1 i förordningen:
- ”En dom om utövande av föräldraansvar över ett barn, som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten och har delgivits, skall verkställas i en annan medlemsstat sedan domen på ansökan av part förklarats vara verkställbar där.”
- 11 Under vissa förutsättningar kan domar om umgängesrätt beviljas automatisk verkställighet. I artikel 41.1 första stycket i förordning nr 2201/2003 föreskrivs i detta hänseende följande:
- ”Sådant umgänge ... som har beviljats genom en verkställbar dom i en medlemsstat skall erkännas och vara verkställbart i en annan medlemsstat utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring och utan möjlighet att invända mot erkännandet om domen har försetts med ett intyg i ursprungsmedlemsstaten i enlighet med punkt 2.”
- 12 I artikel 47.1 i förordningen anges att verkställighetsförfarandet ska regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten.

Nationell rätt

Belgisk rätt

- 13 Viten regleras i artiklarna 1385 bis–1385 nonies i den belgiska processlagen. Artikel 1385 bis i denna lag har följande lydelse:

”En domstol får, på begäran av en part, vid vite förplikta motparten att uppfylla den huvudförpliktelse som fastställts i målet, och detta utan att det påverkar rätten till skadestånd om sådan rätt föreligger.
...”

- 14 Artikel 1385 ter i processlagen har följande lydelse:

”Domstolen får fastställa vitet som ett engångsbelopp eller som ett belopp per tidsenhet eller belopp för varje överträdelse. I de två sista fallen kan domstolen även fastställa ett belopp från och med vilket förpliktelsen att betala viten inte längre har någon verkan.”

- 15 I enlighet med artikel 1385 quater i processlagen utgörs exekutionstiteln, som gör det möjligt att driva in vitet, av den dom genom vilken vitet föreläggs och den som ansökt om vitet behöver inte få vitet fastställt före verkställigheten.

- 16 Den som ansöker om vite har bevisbördan för att förutsättningarna för att driva in vitet är uppfyllda. Om gäldenären bestrider vitet ankommer det på sökanden att styrka den påstådda underlåtenheten. Det ankommer således på den verkställande domaren att pröva om förutsättningarna för att utkräva vitet är uppfyllda.

Finländsk rätt

- 17 I finländsk rätt regleras vite som föreläggs för att säkerställa umgängesrätt i lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (lapsen huoltoja ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki) (nedan kallad verkställighetslagen), och även i viteslagen (uhkasakkolaki).

- 18 Enligt 16 § andra stycket verkställighetslagen kan domstolen i ett mål om verkställighet av ett beslut om umgänge, som anhängiggjorts efter det att umgängesbeslutet antogs, förplikta sökandens motpart att vid vite fullgöra vad som bestämts i beslutet.

- 19 Enligt 18 § första och andra stycket verkställighetslagen föreläggs vitet i princip till ett visst belopp. Om det anses vara motiverat av omständigheterna kan vitet föreläggas till ett löpande belopp.

- 20 Vitet ska alltid betalas till staten och inte till motparten.

- 21 Med tillämpning av 19 § första och andra stycket verkställighetslagen får domstolen på ny ansökan förelägga betalning av det vite som har fastställts om detta anses vara motiverat. Vitet kan inte dömas ut, om den betalningsskyldige visar att han eller hon har haft ett godtagbart skäl att inte uppfylla sin förpliktelse eller om förpliktelsen har uppfyllts under tiden.

- 22 Enligt 11 § viteslagen får domstolen döma ut vite till nedsatt belopp i förhållande till vad som ursprungligen fastställdes, om huvudförpliktelsen till väsentlig del har uppfyllts, om den förpliktades betalningsförmåga har försvagats avsevärt eller om det finns någon annan grundad anledning.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 23 Christophe Bohez och Ingrid Wiertz gifte sig i Belgien år 1997 och fick två barn inom äktenskapet. Paret skilde sig år 2005 och Ingrid Wiertz flyttade till Finland.
- 24 Den 28 mars 2007 meddelade rechtbank van eerste aanleg te Gent (förstainstansdomstolen i Gent, Belgien) en dom om vårdnad, hemvist, umgängesrätt och underhåll för dessa barn (nedan kallad domen av den 28 mars 2007). Domen förenades med ett vite som syftade till att säkerställa Christophe Bohez umgängesrätt, och vitet uppgick till 1000 euro per barn för varje dag som barnet inte överlämnades. Som högsta vitesbelopp fastställdes 25 000 euro.
- 25 Christophe Bohez yrkade vid finländsk domstol att Ingrid Wiertz skulle förpliktas att betala det vite som fastställdes i domen av den 28 mars 2007, eller att domen skulle förklaras vara verkställbar i Finland. Till stöd för sitt yrkande gjorde Christophe Bohez vid Östra Nylands tingsrätt (Finland) gällande att hans umgänge vid ett flertal tillfällen inte hade genomförts, och på så sätt hade det högsta vitesbeloppet redan uppnåtts. Christophe Bohez ansåg – med stöd av att de myndigheter som verkställer domar enligt belgisk rätt direkt driver in vitet utan att det är nödvändigt med något nytt förfarande – att hans talan ska anses som indrivning av en förfallen penningfordran och att den därmed omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.
- 26 Ingrid Wiertz invände att betalningsskyldigheten för vitet inte slutgiltigt hade fastställts av den belgiska domstolen och att domen av den 28 mars 2007 därmed inte var verkställbar. Ingen myndighet hade fastställt att en underlåtenhet hade ägt rum som kunde medföra en förpliktelse att betala vitet.
- 27 Östra Nylands tingsrätt konstaterade, i sitt avgörande av den 8 mars 2012, att Christophe Bohezs talan inte avsåg verkställighet av en dom om umgängesrätt, utan enbart verkställighet av ett vite som hade förelagts för att säkerställa att domen följdes. Östra Nylands tingsrätt drog därav slutsatsen att i den mån domen avsåg verkställighet av en betalningsskyldighet omfattades talan av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001. Östra Nylands tingsrätt noterade emellertid att det i domen av den 28 mars 2007 endast hade angetts ett periodiskt vite vars slutgiltiga belopp inte hade fastställts, vilket strider mot villkoren i artikel 49 i förordningen, och fann därför att Christophe Bohez talan skulle avvisas.
- 28 Efter det att Christophe Bohez överklagat beslutet från Östra Nylands tingsrätt fastställde Helsingfors hovrätt, genom beslut av den 16 augusti 2012, beslutet att avvisa talan. Skälen i detta beslut skiljer sig dock från skälen i beslutet från tingsrätten. Då Helsingfors hovrätt ansåg att Christophe Bohez talan föll inom ramen för verkställighet av ett beslut om umgängesrätt, fann hovrätten mot bakgrund av artikel 1.2 a i förordning nr 44/2001 att Christophe Bohez talan inte omfattades av denna förordning, utan av förordning nr 2201/2003. Enligt artikel 47.1 i förordning nr 2201/2003 skulle således verkställighetsförfarandet i det här fallet regleras enligt finländsk rätt, det vill säga enligt verkställighetslagen.
- 29 Christophe Bohez överklagade till Högsta domstolen med yrkande om att Helsingfors hovrätts beslut av den 16 augusti 2012 skulle upphävas, och han vidhöll sina yrkanden i första instans.
- 30 Under dessa omständigheter beslutade Högsta domstolen att förklara målet vilande och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:
- ”1) Ska artikel 1.2 i förordning nr 44/2001 tolkas så, att mål som avser verkställighet av vite som fastställts i en tvist avseende vårdnad av barn och umgängesrätt för att garantera att huvudförpliktelsen uppfylls, inte omfattas av förordningens tillämpningsområde?”

- 2) Om ovannämnda mål omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001, ska då artikel 49 i denna förordning tolkas så, att vite som fastställts per dag som i sig är verkställbart i ursprungsstaten till det fastställda beloppet, vars slutliga belopp emellertid kan ändras till följd av en begäran eller yttranden som ingetts av den som har att betala vitesbeloppet, först kan verkställas i en [annan] medlemsstat när beloppet slutgiltigt har fastställts i separat beslut i ursprungsstaten?
- 3) Om ovannämnda mål inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001, ska då artikel 47.1 i förordning nr 2201/2003 tolkas så, att verkställighets- och säkerställandeåtgärder som avser vårdnad av barn och umgängesrätt omfattas av verkställighetsförfarandet i den mening som avses i denna bestämmelse, som ska regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten, eller kan de utgöra en del av beslutet om vårdnad av barn och umgängesrätt som enligt förordning nr 2201/2003 ska verkställas i den andra medlemsstaten?
- 4) Om verkställighet av vite yrkas i en annan medlemsstat, krävs det då att storleken av det vite som ska verkställas i den medlemsstat där beslutet har fattats slutgiltigt har fastställts i separat beslut, även om förordning nr 44/2001 inte är tillämplig på verkställigheten?
- 5) Om vite som fastställts i en annan medlemsstat med anledning av genomförande av föräldrars umgängesrätt kan verkställas i en annan medlemsstat, utan att storleken på det vite som ska verkställas slutgiltigt har fastställts i separat beslut i ursprungsmedlemsstaten,
 - a) krävs då, för att vitet ska kunna verkställas, att det prövas om umgängesrätten har hindrats av skäl som det var nödvändigt att beakta för att tillvarata barnets rättigheter, och
 - b) vilken domstol har i det fallet behörighet att pröva dessa omständigheter, närmare bestämt,
 - i) är domstolen i den verkställande medlemsstaten endast behörig att pröva om det påstådda förhindrandet av en förälders umgängesrätt beror på en omständighet som uttryckligen anges i avgörandet av målet i sak, eller
 - ii) följer det av de rättigheter som barn har enligt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) att domstolen i den verkställande medlemsstaten har en mer omfattande befogenhet eller skyldighet att pröva om umgängesrätten har hindrats av skäl som det var nödvändigt att beakta för att tillvarata barnets rättigheter?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 31 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att denna förordning ska tillämpas vid verkställighet i en medlemsstat av vite som fastställts i ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat angående rätt till vårdnad och umgänge för att säkerställa att vårdnadshavaren iakttar umgängesrätten.
- 32 I detta hänseende erinrar EU-domstolen om att tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 är begränsat till "privaträttens område". Tillämpningsområdet fastställs huvudsakligen utifrån de faktorer som karakteriserar rättsförhållandet mellan parterna eller saken i målet (se dom Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

- 33 Vad närmare bestämt gäller interimistiska åtgärder anser EU-domstolen att frågan huruvida dessa omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 inte ska avgöras utifrån vilken typ av åtgärder det är fråga om, utan utifrån vilket slag av rättigheter dessa åtgärder avser att skydda (se dom Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 34 I samband med verkställigheten i en medlemsstat av ett vite som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat för att säkerställa efterlevnaden av ett förbud som meddelats i ett avgörande i den medlemsstaten inom privaträttens område, har EU-domstolen närmare angett att hur rätten till verkställighet ska karaktäriseras beror på karaktären av den subjektiva rättighet vars åsidosättande ligger till grund för verkställigheten (se, för ett liknande resonemang, dom Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, punkt 42).
- 35 I förevarande fall framgår det av artikel 1385 bis i den belgiska processlagen, enligt vilken domstolen i ursprungsstaten har utdömt vitet i det nationella målet, att vitet utgör en förpliktelse, på begäran av en part, för motparten att betala ett belopp för det fall att motparten inte uppfyller sin huvudförpliktelse. Således är vitet underordnat i förhållande till huvudförpliknelsen.
- 36 Det framgår dessutom av handlingarna i målet att vitet syftar till att säkerställa verkan av en rätt till umgänge som har beviljats, i samma avgörande, av domstolen i ursprungsstaten. Vitet syftar till att utgöra en ekonomisk påtryckning på den som har vårdnad om barnet för att vårdnadshavaren ska samarbeta i fråga om umgängesrätten.
- 37 Enligt artikel 1.2 a i förordning nr 44/2001 är förordningen dock inte tillämplig på fysiska personers rättsliga status, ett begrepp som innefattar utövande av föräldraansvar över ett barn.
- 38 Det är på grund av detta undantag och för att fylla denna lucka som förordningarna nr 1347/2000 och nr 2201/2003 successivt antagits, vars respektive tillämpningsområde bland annat innefattar frågor om föräldraansvar. Bland dessa frågor återfinns bland annat, vilket även uttrycks närmare i artikel 1.2 a i förordning nr 2201/2003, rätten till vårdnad och umgänge.
- 39 Under dessa omständigheter påpekar EU-domstolen att det vite som begäran om verkställighet i det nationella målet avser är en underordnad åtgärd som syftar till att säkerställa en rätt som inte faller inom tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001, utan inom tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003.
- 40 Den första frågan ska därmed besvaras på följande sätt. Artikel 1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att denna förordning inte ska tillämpas vid verkställighet i en medlemsstat av vite som fastställts i ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat angående rätt till vårdnad och umgänge för att säkerställa att vårdnadshavaren iakttar umgängesrätten.

Den andra frågan

- 41 Mot bakgrund av svaret på den första frågan saknas anledning att besvara den andra frågan.

Den tredje frågan

- 42 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida indrivningen av ett vite – som meddelats av den domstol i ursprungsmedlemsstaten som har beslutat i fråga om umgängesrätt i syfte att säkerställa att umgänge verkligen äger rum – ska anses omfattas av verkställighetsförfarandet avseende umgängesrätt, vilket, enligt artikel 47.1 i förordning nr 2201/2003, regleras i nationell rätt, eller av samma regelverk som umgängesrätten som vitet säkerställer och, därför, ska förklaras vara verkställbart enligt de bestämmelser som anges i förordning nr 2201/2003.

- 43 Som framhålls i skäl 2 i förordning nr 2201/2003 är ett ömsesidigt erkännande av avgöranden om umgänge en prioriterad fråga inom det unionsrättsliga området. Då dessa avgöranden anses vara av särskild vikt omfattas de av ett särskilt regelverk. I förordning nr 2201/2003 föreskrivs nämligen, i artiklarna 28.1 och 41.1, ett förenklat system för verkställighet, eller till och med ett automatiskt sådant, som grundar sig på principen om ömsesidigt förtroende.
- 44 Det är på grund av detta ömsesidiga förtroende och i enlighet med artikel 26 i förordningen som dessa avgöranden inte får omprövas i sak.
- 45 I förevarande fall har vitet, vars verkställighet har begärts inom ramen för det nationella målet, meddelats av behörig domstol i enlighet med förordning nr 2201/2003 i samband med prövningen i sak av umgängerätten.
- 46 Det är således riktigt att förordning nr 2201/2003, såväl som dess föregångare förordning nr 1347/2000 – till skillnad från förordning nr 44/2001 – inte innehåller någon bestämmelse om viten. Den omständigheten att denna fråga inte diskuterades vid utformningen av dessa förordningar kan, såsom Europeiska kommissionen gjort gällande, dock inte leda till slutsatsen att unionslagstiftarens syfte varit att undanta verkställighet av vite från förordningarnas tillämpningsområden. En sådan åtgärd – i och med att den bidrar till efterlevnaden av avgöranden som meddelats med tillämpning av dessa förordningar i fråga om umgängerätt – ser till att det effektivitetssyfte som eftersträvas i förordning nr 2201/2003 uppnås.
- 47 Såsom har påpekats ovan i punkt 35 är det aktuella vitet endast underordnat den huvudförpliktelse som vitet avser att skydda, det vill säga förpliktelsen för den förälder som har vårdnaden att samarbeta i fråga om umgängerätten i enlighet med de bestämmelser som fastslagits av domstolen i ursprungsstaten, vilken är behörig att pröva målet i sak.
- 48 Verkställigheten av vitet är därmed direkt förenad med förekomsten av en huvudförpliktelse och en underlåtenhet att uppfylla den förpliktelsen.
- 49 Mot bakgrund av denna koppling kan vitet som meddelats i ett avgörande om umgängerätt inte anses utgöra en separat självständig förpliktelse, utan det ska anses utgöra en oskiljaktig del av den umgängerätt som vitet avser att skydda.
- 50 Därmed ska indrivning av vitet regleras av samma system för verkställighet som den umgängerätt som vitet avser att skydda, det vill säga artiklarna 28.1 och 41.1 i förordning nr 2201/2003.
- 51 Att särskilja systemet för verkställighet av vite från det system som är tillämpligt vid umgängerätt för att låta det – som den finländska och den litauiska regeringen har föreslagit – ingå i själva verkställighetsförfarandet i sig, vilket, i enlighet med artikel 47.1 i förordning nr 2201/2003, fastställs i enlighet med nationell rätt i den verkställande medlemsstaten, skulle innebära att domstolen i denna stat själv tillåts pröva om det har skett ett brott mot umgängerätten.
- 52 En sådan kontroll – som skulle genomföras i enlighet med bestämmelserna i den verkställande staten och innebära en bedömning, av domstolen i den staten, av omständigheterna i målet – skulle strida mot unionslagstiftarens vilja att, för avgöranden som meddelas på detta område, inrätta ett enhetligt och förenklat system för verkställighet, som hindrar all inblandning av den verkställande domstolen i sakfrågan och baseras på det förtroende som getts domstolen i ursprungsstaten såsom laga domstol i mål om umgängerätt.

53 Mot denna bakgrund ska den tredje frågan besvaras på följande sätt. Indrivningen av ett vite – som meddelats av den domstol i ursprungsmedlemsstaten som har beslutat i fråga om umgängesrätt i syfte att säkerställa att umgänge verkligen sker – omfattas av samma system för verkställighet som avgörandet om den umgängesrätt som vitet avser att skydda, och vitet ska därmed förklaras vara verkställbart i enlighet med de bestämmelser som anges i förordning nr 2201/2003.

Den fjärde frågan

54 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fjärde fråga för att få klarhet i huruvida, inom ramen för förordning nr 2201/2003, utländska avgöranden som förpliktar någon att betala vite är verkställbara i den medlemsstat där verkställighet begärs endast om vitesbeloppet slutgiltigt har fastställts av domstolarna i ursprungsmedlemsstaten.

55 Det framgår av handlingarna i målet att vitet, för vilket verkställighet har begärts, fastställts av domstolen i ursprungsstaten till 1 000 euro för varje brott mot umgängesrätten, med ett högsta belopp på 25 000 euro. Det framgår även att den som ansökt om vitet i enlighet med artikel 1385 quater i den belgiska processlagen inte behöver begära att domstolen fastställer det slutgiltiga vitesbeloppet före verkställigheten. Belgisk rätt skiljer sig på denna punkt från andra medlemsstaters gällande lagstiftning, bland annat från finländsk rätt, som föreskriver att sökanden i enlighet med 19 § första och andra stycket i verkställighetslagen ska begära att domstol fastställer ett slutgiltigt vitesbelopp innan verkställighet kan begäras.

56 Det är för att åtgärda svårigheter som skulle kunna uppstå på grund av skillnader mellan medlemsstaternas lagar avseende denna fråga som det i artikel 43 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32) har införts en bestämmelse som föreskriver att en utländsk dom varigenom någon förpliktas att betala vite är verkställbar i den medlemsstat där verkställighet begärs endast om vitets belopp slutgiltigt har fastställts av domstol i ursprungsmedlemsstaten (se den rapport som upprättats av Schlosser om konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning till konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, samt till protokollet om domstolens tolkning av denna konvention (EGT C 59, 1979, s. 71, punkt 213)). Denna bestämmelse återfinns med samma lydelse även i artikel 49 i förordning nr 44/2001.

57 Förordning nr 2201/2003 och, före den, förordning nr 1347/2000, innehåller däremot inte någon motsvarande bestämmelse. Såsom generaladvokaten har angett i punkt 81 i sitt förslag till avgörande, är emellertid kravet i förordning nr 2201/2003 på att vitet ska vara fastställt före dess verkställighet väl förenligt med den känsliga karaktär som umgängesrätten har.

58 Såsom har angetts ovan i punkt 40 är umgängesrätten av grundläggande betydelse för att tillvarata barnets rätt att ha ett personligt förhållande och direkt kontakt med båda sina föräldrar och den har införts i artikel 24.3 i stadgan, och betydelsen av denna umgängesrätt har föranlett unionslagstiftaren att föreskriva ett särskilt system som ska underlätta verkställigheten av avgöranden gällande umgängesrätt. Detta system bygger på principen om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna vad gäller de nationella rättsordningarnas förmåga att säkerställa ett likvärdigt och verksamt skydd för de grundläggande rättigheter som erkänns i unionsrätten och särskilt i stadgan (dom Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, punkt 70), och systemet hindrar att det avgörande som meddelats av domstolen i ursprungsstaten ändras.

59 Om den som har umgängesrätt som beviljats i en medlemsstat – under åberopande av att umgängesrätten inte iakttagits – begär verkställighet i en annan medlemsstat av ett vite vars slutliga belopp inte har fastställts av domstolen i ursprungsstaten, skulle det strida mot det system som införts genom förordning nr 2201/2003 att tillåta domstolen i verkställighetsstaten att medverka i

fastställandet av det slutliga belopp som ska betalas av den som är vårdnadshavare och som är tvungen att samarbeta i fråga om umgängesrätten. Ett sådant fastställande förutsätter nämligen en prövning av de brott mot umgängesrätten som den som har umgängesrätt påstår har skett. En sådan prövning, som är av största vikt för barnets bästa, förutsätter inte endast att det fastställs hur många gånger som barnet inte överlämnats vid umgängestillfället, utan även en bedömning av skälen till varför umgängesrätten inte iakttagits. Det är endast domstolen i ursprungsstaten, som är laga domstol att besluta i sakfrågan, som är behörig att göra bedömningar av detta slag.

- 60 I ett sådant fall ankommer det sålunda på den som ansökt om vitet att använda sig av de förfaranden som finns att tillgå i ursprungsmedlemsstaten för att erhålla en exekutionstitel där vitet fastställs till ett slutgiltigt belopp.
- 61 Av det ovan anförda följer att den fjärde frågan ska besvaras på följande sätt. Inom ramen för förordning nr 2201/2003 är utländska avgöranden som förpliktar någon att betala vite verkställbara i den medlemsstat där verkställighet begärs endast om vitesbeloppet slutgiltigt har fastställts av domstolarna i ursprungsmedlemsstaten.

Den femte frågan

- 62 Mot bakgrund av svaret på den fjärde frågan saknas anledning att besvara den femte frågan.

Rättegångskostnader

- 63 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas så, att denna förordning inte ska tillämpas vid verkställighet i en medlemsstat av vite som fastställts i ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat angående rätt till vårdnad och umgänge för att säkerställa att vårdnadshavaren iakttar umgängesrätten.**
- 2) **Indrivningen av ett vite – som meddelats av den domstol i ursprungsmedlemsstaten som har beslutat i fråga om umgängesrätt i syfte att säkerställa att umgänge verkligen sker – omfattas av samma system för verkställighet som avgörandet om den umgängesrätt som vitet avser att skydda, och vitet ska därmed förklaras vara verkställbart i enlighet med de bestämmelser som anges i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.**
- 3) **Inom ramen för förordning nr 2201/2003 är utländska avgöranden som förpliktar någon att betala vite verkställbara i den medlemsstat där verkställighet begärs endast om vitesbeloppet slutgiltigt har fastställts av domstolarna i ursprungsmedlemsstaten.**

Underskrifter